

MOGYORÓSKA

külterület

Regéci vár, Öregtorony

törzsszám: 1107

azonosító: 2996

hrsz: 0164.

ÉPÍTÉSTÖRTENETI ÖSSZEFOGLALÁS

2016.

MOGYORÓSKA

Regéci vár, Öregtorony

Építéstörténeti összefoglalás

Regéc neve az 1285-ös, úgynevezett második tatárjárással kapcsolatban merül fel első ízben, amikor Baksa „nembeli” (valójában ez nem volt klasszikus értelemben nemzetségnek tekinthető klán!) Simon fia György és csapata Regéc alatt (sub Regach) vert szét egy tatár csapatot. Erős a gyanúm, hogy itt még nem a vár, hanem a hegy nevééről van szó. A szláv eredetű Regéc név jelentése ugyanis „szarv”, s ez tökéletesen illik a hegyre, melynek az északi és déli végén található egy-egy magasan kiemelkedő sziklacsúcs valóban szarvszerű megjelenést ad. Az első hiteles adatok egy 1307-es és egy 1310 körül kiadott oklevélben találhatóak: mindkettő Aba nembeli Amadé oklevele, melyeket Regécen (in Regech, illetve in Regewech) keltezett. A vár (mint több, más környékbeli erősség) ekkor tehát Aba Amadé kezén volt, s alighanem benne kereshetjük a vár építetőjét is. Az Abák uralma a vidék felett 1312-ben leáldozott, ezt követően a vár élén bizonyos Péter comest találjuk. Ő azzal a kevéssé ismert Petenye fia Péterrel azonos, aki Rozgonyánál még Károly király oldalán harcolt, de 1316-ban ura ellen fordult. 1316-ban megint a Baksa „nembeliekre” hárult a feladat, hogy kiostromolják Regécből.

Az Anjou-kor hátralevő időszaka békében telt Regécen, mely királyi várként az abaúji ispánok (korszakunkban jobbra a Drugethek) honorbirtoka volt. Drugeth Vilmos okleveleit is Regécen őriztette. Legalább két alkalommal Nagy Lajos is megfordult falai között, alighanem vadászat közben járt itt. E korszak okleveleiben legfeljebb a várnagyok neveivel találkozunk. A Zsigmond-kor első felében a vár még mindig királyi kézen volt, várnagyai gyakran zaklatták a környékbeli pálos kolostorok szerzeteseit.

Regéc 1429 előtt valamivel magánkézbe került. Új birtokosa a törökök elől Magyarországra menekült szerb despota, először alighanem Lazarevics István lett, aki 1426-ban – annak fejében, hogy magyarországi birtokait unokaöccse, Brankovics György örökölheti – átengedte Zsigmondnak Galambóc és Nándorfehérvár várait. 1429-ben már

Brankovics volt Regéc (továbbá Tállya, Tokaj, Boldogkő várak, Debrecen és még számos nagybirtok) ura. A híresen köpönyegforgató Brankovics hamarosan összetűzésbe került a Hunyadi családdal, melynek végén ő húzta a rövidebbet, végső soron 1456-ban bekövetkezett halálát is ez okozta.

Hunyadi Mátyás uralmának kezdetén Regéc ismét királyi vár volt, azonban hamarosan a Szapolyai-fivérek kapták adományba, s a család birtoka is maradt – igaz, 1526 után már csak helyel-közzel – Szapolyai János haláláig. 1526-ig jobbára csak a különböző regéci várnagyok ügyes-bajos dolgairól, esetenként hatalmaskodásairól tudósítanak az oklevelek.

A Szapolyai Jánossal párhuzamosan királlyá koronázott I. Ferdinánd természetesen nem ismerte el a hűtlennek tekintett Szapolyai birtokjogát. A János király ellen 1527-ben vezetett hadjárat során Niklas Salm el is foglalta Regécet, melyet Ferdinánd azonnal el is adományozott Báthory Istvánnak és fivéreinek. Az adomány papíron maradt, miként több más – mindkét fél által tett – adományozás, vagy ígéret az adományozásra. 1529-ben a vár ismét Szapolyai kezére került. Regéc 1536-ban kétszer is gazdát cserélt, végül 1537-ben Leonhard Fels végleg Ferdinánd számára foglalta el. Fels „a vár céljaira” (ostromára? helyreállítására?) 3000 forintot vett fel Serédy Gáspártól, melyet zálogösszegként írt a várra, biztosítva Serédyt arról, hogy mindaddig zavartalanul bírhatja Regécet, míg a király az összeget vissza nem fizeti. Szapolyai 1540 februárjában újdonsült feleségének, Izabellának „adott” jegyajándékai között megtaláljuk Regécet is, ám Izabella ezt már nem kaphatta meg, a vár 1541 januárjában – Ferdinánd adománylevelével – Serédy Gáspár felső-magyarországi főkapitány tulajdonába került. Halála után fivére, Serédy György, majd unokaöccsük, Serédy Miklós fia Gáspár örökölte a várat, de végül Gáspár és György húga, Veronika fia, Alaghy János (a Serédyek alatt egy ideig regéci várnagy) birtoka lett, mégpedig úgy, hogy azt György Alaghynek ígérte, ha saját költségén meg tudja azt tartani ellenségeivel szemben. Az ifjabbik Gáspár és Alaghy közötti vitát a király 1560. évi adománylevele zárta le, melyben a várat 12000 forint fejében Alaghy Jánosnak és féléstvéreinek; Györgynek és Menyhértnek adományozta. Alaghy örököse leánya, Judit lett, helyette azonban nagyhatalmú és gazdag gyámja, Mágóchy Gáspár kezében volt a tokaji bor felfutása miatt egyre értékesebb (időközben az egykori tállyai uradalommal összevont) regéci uradalom. A gyermektelen Mágóchy 1580-ban unokaöccsével házassította össze (e frigynek köszönhetjük a pácini kastélyt!) A házasság Mágóchy András 1586-ban bekövetkezett halálával ért véget. Alaghy Judit hamarosan ismét férjhez ment, ezúttal Rákóczi Zsigmondhoz. Ekkor lépett fel a birtok iránti igénnyel az eddig mellőzött Alaghy-ág, pontosabban Alaghy György fiai; Ferenc és István, akik elérték, hogy 1590-ben

Judit lemondott néhány, a regéci uradalomhoz tartozó faluról, s kötelezte magát arra, hogy ha gyermekei: Mágóchy Ferenc és Rákóczi Erzsébet utód nélkül halnának el, a teljes regéci uradalom az Alaghyakra szálljon. Amikor 1591-ben elhunyt Judit, Alaghy Ferenc és kiskorú unokaöccse, Menyhért szinte azonnal ismét támadásba lendültek a teljes regéci uradalom megszerzéséért, azt állítva, hogy családjuk női ága jogtalanul birtokolja azt. Bár az udvar nekik adott igazat, Mágóchy Ferenc és Homonnai Drugeth Bálint (Rákóczi Erzsébet férje) nem engedték be őket a várba. 1609-ben meghalt Homonnai, majd hamarosan kiskorú fia is, végül 1611-ben mag nélkül hunyt el Mágóchy Ferenc is. Alaghy Ferenc és Menyhért végre elérték céljukat; ők lettek Regéc urai. A bonyodalmak azonban még korántsem értek véget. Alaghy Ferenc néhány hónapon belül meghalt, Mágóchy Ferenc özvegye, Dersffy Orsolya pedig kezét nyújtotta Esterházy Miklósnak. Ezzel újabb igénylő lépett porondra.

Alaghy Menyhért látszólag békében birtokolta Regécet, Esterházy azonban minden követ megmozgatott, hogy megszerezze az uradalmat. 1621-ben például nem átallotta azt állítani, hogy Alaghy haldoklik, így kérve magának a királytól Regécet, amit aztán zálogba meg is kapott. Mivel kiderült, hogy mindez hazugság, Bethlen Gábor, majd 1624-ben II. Ferdinánd is új adományba adja Regécet Alaghy Menyhértnek, sőt, Ferdinánd ahhoz is hozzájárul, hogy (a gyermektelen) Alaghy szabadon végrendelkezzék Regécéről. Amikor Alaghy végül 1631-ben meghalt, a király megengedi özvegyének, Erdődy Annának azt is, hogy élete végéig a regéci vár birtokában maradjon. Ez ellen éppenséggel I. Rákóczi György és Pál tiltakozott, mondván arra nekik „elsőbbségi joguk” van. Esterházy sem nyugodott, 1633-ban ismét zálogjogot szerzett a királytól várra és uradalmára, de meg kellett tartania Erdődy Anna jogait is. Az özvegy 1634. november 10-én halt meg, s jellemző, hogy a felső-magyarországi adminisztrátorok már másnap Regécre küldték a kassai várnagyot, nehogy az erdélyi fejedelem (t.i. I. Rákóczi György) elfoglalhassa. Ezt a jelek szerint sikerült is megakadályozni, így Esterházy – Erdődy Anna végakarátát figyelmen kívül hagyva – 1635-ben birtokba léphetett, majd 1642-ben véglegesen is megszerezte azt. Sokáig nem élvezhette azonban, mert I. Rákóczi György hadai 1644-ben kétszer is megostromolták és másodjára be is vették. A fejedelem még az 1645-ben kötött linzi békében is rögzítette jogát az uradalomhoz. Ezt követően a vár 1685-ig a Rákóczi család birtoka volt, melyet mellékrezidenciaként használt, s mint köztudomású, II. Rákóczi Ferenc gyermekkorában rövid ideig itt nevelkedett. I. Rákóczi Ferenc halála után özvegye, Zrínyi Ilona 1682-ben Thököly Imre felesége lett, így Regéc a Thököly-felkelés egyik fontos támaszpontjává vált. A

császári katonaság 1685-ben foglalta el a várat, melynek lerombolását (pontosabban védhetetlenné tételét) 1686. május 2-án kezdték meg.

A vár régészeti kutatása Regéc község Önkormányzatának kezdeményezése nyomán és áldozatos teherviselésével 1999 óta folyamatosan zajlik Simon Zoltán, Giber Mihály, Hegyi Dóra és Pető Zsuzsa Eszter vezetésével. Ezzel párhuzamosan folyik a levéltári források feltárása is.

Az Öregtorony régészeti kutatása a feltárás első éveiben történt meg. A kutatás eredményei szerint a torony a vár legkorábbi, még 1300 körül emelt részének, hegycsúcs északi sziklatömbjét elfoglaló, később Felsővárnak nevezett épület magja. Ez és az ettől délre eső kisebb udvart övező ovális várfal tekinthető a regéci vár első formájának.

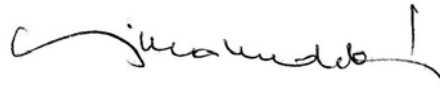
Mindezek ellenére a torony Árpád-kori állapotáról – alaprajzán kívül - lényegében semmit sem lehet tudni, ugyanis a tornyot a 16. század harmincas éveiben szinte teljesen visszabontották, majd a kor hadászati igényeinek megfelelően építették újjá, északkeleti sarkához már egy kisebb és egy szinttel alacsonyabb, kör alaprajzú ágyútoronyt kapcsolva. A 17. századi leltárak szerint a torony alsó szintjét pincének nevezett raktár foglalta el. Első emeletén kapott helyet a pattantyúsok két helyiségből álló szállása – ebből nyugat felé egy árnyékszék is nyílt, a második emeleten a virrasztók „háza”, a harmadik emeleten pedig a „Felső fok”. A pince a Felső vár udvarából, a pattantyúsok szállása pedig egy emeleti fafolyosóról nyílt, innen feljebb belső falépcsővel lehetett feljutni. Az alsó szintről ajtó vezetett az északkeleti sarokban álló ágyútoronyba, a pattantyúsok házából pedig szintén egy-egy ajtó nyílt az ágyútorony felső szintjére, valamint a Felsővár keleti épületszárnyának emeletén volt fegyvertárba. Ez utóbbi épület egy 17. századi ostromban összedőlt, ezt követően az egykor oda vezető ajtót – akárcsak a felette volt, a virrasztók szállásáról a keleti épületszárny padlására vezető ajtót – ablakká alakították át.

A torony felső szintjeinek megvilágítását nem ablakok, hanem keretezés nélküli, egyenes záradékú, tölcséres megoldású lőrések biztosították. Ilyenek épségben megmaradtak a torony északi és keleti falában.

A vár pusztulása után a torony nagy része is ledőlt. Nyugati fala teljesen, déli fala csaknem teljesen, északi fala felerészben leomlott. Szerencsére azonban keleti fala, illetve az északi fal keleti fele csaknem eredeti magasságáig megmaradt, bár a külső falkéreg ezeken a szakaszokon is jórészt elpusztult. A magasan álló falakban azonban megmaradtak az egykori

fafödémek gerendafészkei, valamint a lőrések is. A fennmaradt jelentős részletek és az írott források alapján lehetővé vált a torony rekonstrukciója. A rekonstrukció terveit Móga Sándor, Fülöpp Róbert, illetve Kosdi Attila készítették.

Budapest, 2016. november 1.

Simon Zoltán

Műemléki érték dokumentálása

szakértői nyilvántartási szám: 21-0175

Régészeti szakértői

nyilvántartási szám: 8QMXD4

Irodalom

BALLA Márta: Beyond Style. A Provenance Study of Iznik Pottery by Means of Neutron Activation Analysis. . In: Turkish Flowers. Studies on Ottoman Art in Hungary. Ed. GERELYES, Ibolya. Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum, 2005. 63–68.

BEHRENS-ABOUSEIF, Doris: From Sárospatak to Cairo: the Odyssey of a Design. In: Turkish Flowers. Studies on Ottoman Art in Hungary. Ed.: GERELYES, Ibolya. Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum, 2005. 51–54.

GIBER Mihály: A regéci vár régészeti kutatása 2006–2011 között. In: Várak, kastélyok, templomok, 2012. február, VIII. évf. 1. szám, 12–15.

GIBER Mihály–SIMON Zoltán: A regéci vár 2009. évi feltárása, In.: Castrum 11. A Castrum Bene Egyesület Hírlevele, 2010/1. szám, 77–85.

GIBER Mihály–SIMON Zoltán: Regéc, vár, In: Régészeti kutatások Magyarországon 2009. Archaeological Investigations in Hungary 2009. Szerk.: KISFALUDI Júlia. Budapest, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal – Magyar Nemzeti Múzeum, 2010, 324–326.

GIBER Mihály–SIMON Zoltán: Regéc, vár (Mogyoróska, regéci vár), In: Régészeti kutatások Magyarországon 2010. Archaeological Investigations in Hungary 2010. Szerk.: KISFALUDI Júlia. Budapest, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal – Magyar Nemzeti Múzeum, 2012, 289–290.

GIBER Mihály–SIMON Zoltán: Regéc, vár, In: Régészeti kutatások Magyarországon 2011. Archaeological Investigations in Hungary 2011. Szerk.: WOLLÁK Katalin. Budapest, Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ – Magyar Nemzeti Múzeum, megjelenés alatt, várható megjelenés: 2013.

GIBER Mihály–SIMON Zoltán–PETŐ Zsuzsa Eszter: Beszámoló a regéci vár újabb kutatásairól (megjelenés alatt a „Sárospataki Régészeti Monográfiák” I. kötetében, várható megjelenés: 2013)

HORVÁTH RICHÁRD: Adatok a Szapolyaiak északkelet-magyarországi felemelkedéséhez. In: *Analecta medievalia I. Tanulmányok a középkorról.* Szerk.: NEUMANN Tibor. Argumentum kiadó, Pázmány Péter Katolikus Egyetem. H.n. (Budapest-Piliscsaba). 2001. 99–109.

J. DANKÓ Katalin: The „Tiled Room” of Sárospatak Castle. In: Turkish Flowers. Studies on Ottoman Art in Hungary. Ed. GERELYES, Ibolya. Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum, 2005. 19–26.

JOÓ Tibor: A regéci vár, In: A Herman Ottó Múzeum Évkönyve XVI. (1977), 29–35.

MELEGH Szabolcs: A regéci vár birtoklástörténete. A Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kara tudományos diákköri közleményei. I. 1999–2000. évi dolgozatok. Miskolc, 2003, 129–144.

MÓGA Sándor: Regéc várrom helyreállítása. In: Műemlékvédelem LVII. évf. (2013) 1. szám, 48–58.

Mogyoróska–Regéc vára. In: FELD István–NOVÁKI Gyula–SÁRKÖZY Sebestyén: Borsod–Abaúj–Zemplén megye várai az őskortól a kuruc korig, Szerk. SÁRKÖZY Sebestyén, Budapest–Miskolc, Castrum Bene Egyesület–Herman Ottó Múzeum, 2009, 81–82.

Regéc. In: ENGEL Pál: Magyarország világi archontológiája 1301–1457, Budapest. MTA–História Könyvtár. 1996. I. kötet, 399.

Regéc. In: Korai Magyar Történeti Lexikon 9–14. század, Főszerk. KRISTÓ Gyula, szerk. ENGEL Pál, MAKK Ferenc. Budapest, 1994, 568. (a szócikket írta: FELD István)

Regéc. In: GYÖRFFY György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza, I. kötet. Budapest. Akadémiai Kiadó, 1963, 134–135.

SIMON Zoltán: Jelentés a végekről. In: Műemléklap, V. évf. (2001.), 3-4. szám, 20–21.

SIMON Zoltán: Regéc, vár. In: Műemlékvédelmi Szemle 2001. Főszerk.: MENTÉNYI Klára. Budapest, 2001, 243–244.

SIMON Zoltán: Regéc, vár. In: Műemlékvédelmi Szemle 2002/2. Főszerk.: MENTÉNYI Klára, Budapest, 2002, 105–107.

SIMON Zoltán: Regéc, vár. In: Műemlékvédelmi Szemle 2002/2. Főszerk.: Mentényi Klára, 105–107.

SIMON Zoltán: Még egy “Bokályos ház”? Bokályleletek a regéci várból. In: Örökségvédelem, VI. évf. (2002.) 1-2. szám, 10–11.

SIMON Zoltán: Regéc, vár. In: Régészeti kutatások Magyarországon 2000. Szerk.: KISFALUDI Júlia. Budapest, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal – Magyar Nemzeti Múzeum, 2003, 197.

SIMON Zoltán: Regéc, vár. In: Régészeti kutatások Magyarországon 2001. Szerk.: KISFALUDI Júlia. Budapest, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal – Magyar Nemzeti Múzeum, 2003, 207–208.

SIMON Zoltán: Regéc, vár. In: Régészeti kutatások Magyarországon 2002. Archaeological Investigations in Hungary 2002. Szerk.: KISFALUDI Júlia. Budapest, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal – Magyar Nemzeti Múzeum, 2004, 260.

SIMON Zoltán: Regéc, vár. In: Régészeti kutatások Magyarországon 2003. Archaeological Investigations in Hungary 2003. Szerk.: KISFALUDI Júlia. Budapest, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal – Magyar Nemzeti Múzeum, 2004, 277.

SIMON Zoltán: „Százitkú, halovány emlék.” Az elpusztult regéci várkápolnák 17. századi leírásai. In: Etűdök. Tanulmányok Granasztóiné Györfly Katalin tiszteletére. Szerk.: BARDOLY István. Kulturális Örökségvédelmi Hivatal. Budapest, 2004, 99–108.

SIMON Zoltán: Elfeledett emlékhelyünk: Regéc vára. In: Várak, kastélyok, templomok. I. évf. (2005) 2. szám, 4–6.

SIMON, Zoltán: Wall-tiles from Regéc Castle. In: Turkish Flowers. Studies on Ottoman Art in Hungary. Ed. GERELYES, Ibolya. Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum, 2005. 26–34.

SIMON Zoltán: A regéci vár régészeti kutatása. In: Műemlékvédelem LI. évf. (2007.) 1. sz., 17–19.

SIMON Zoltán: A regéci vár kutatásának eddigi eredményei. In: Castrum 5. A Castrum Bene Egyesület Hírlevele, 2007/1. szám, 121–126.

SIMON Zoltán: Regéc, vár. In: Régészeti kutatások Magyarországon 2006. Archaeological Investigations in Hungary 2006. Szerk.: KISFALUDI Júlia. Budapest, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal – Magyar Nemzeti Múzeum, 2007, 264–266.

SIMON Zoltán: "Korai még a konty nekem..." Megjegyzések Móga Sándor regéci terveihez. In: Műemlékvédelem LVII. évf. (2013) 1. szám, 59–64.

SÓS István: A regéci vár tisztviselői és lakóinak élete a 17. század első felében. In: A Herman Ottó Múzeum Évkönyve XLII. (2003), 227–264.

SZEBÉNYI Judit: The Reconstruction of Tiles from the „Tiled Room“ of Sárospatak Castle. In: Turkish Flowers. Studies on Ottoman Art in Hungary. Ed. GERELYES, Ibolya. Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum, 2005. 55–62.

Szakedolgozat, BA dolgozat, diplomatervezés:

MELEGH Szabolcs: A regéci vár topográfiája XVII. századi inventáriumok alapján. Szakedolgozat. Kézirat. Miskolci Egyetem, 2001.

MISKOLCZI Melinda: A regéci Felsővár. Szakedolgozat. Kézirat. Szegedi Tudományegyetem, 2007.

OROSZ Beáta: A regéci vár története. Szakdolgozat. Kézirat. Debreceni Tudományegyetem, 2007.

SZABÓ Attila Győző: A regéci vár fegyverzete. BA szakdolgozat. Kézirat. Szegedi Tudományegyetem, 2009.

MEHRL Nándor: Regéc, vár. Diplomaterv. Budapesti Műszaki Egyetem, 2006.

MOGYORÓSKA

külterület

Regéci vár, Öregtorony

törzsszám: 1107

azonosító: 2996

hrsz: 0164.

ÉPÜLETLEÍRÁS ÉS ÉRTÉKLELTÁR

2016.

MOGYORÓSKA

Regéci vár, Öregtorony

Épületleírás és értékleltár

Az 1300 körül épült regéci vár 1686-ban bekövetkezett pusztulásáig szinte folyamatosan épült-bővült. Az első periódusokban az északi sziklacsúcs épült be, ezt a várrészt később „Felsővár” néven emlegették a korabeli források. Ez a várrész kezdetben a sziklacsúcs északi peremén álló öregtoronyból, illetve az attól délre eső területet ovális alakban körbevevő várfalból állt. Míg az öregtorony hosszu ideig változatlan formában állt, a tőle délre eső területet többször is átépítették. Az ovális korai várfalat már az Anjou-korban szinte teljesen visszabontották, helyén közel szabályos, ötszögű épületegyüttest emeltek. A terület közepét elfoglaló kisebb udvart a torony mellett minden égtáj felől egyemeletes épületszárnyakkal vették körül, melyek különböző időpontokban épültek fel, illetve estek át kisebb-nagyobb átalakításokon. Az északi sziklatömbtől délre eső terület beépülésével a korai vár az egyre nagyobb erődítménynek csupán kis részévé vált. Szerepe is megváltozott, helyiségei az eredeti lakófunkció helyett egyre inkább gazdasági és hadászati funkciókat kaptak.

A 16. század harmincas éveiben – a tűzfegyverek elterjedése miatt – szükségessé vált a vár hadászati szempontból való átépítése. Emiatt a Felsővár öregtoronyát szinte teljesen visszabontották, s tűzfegyverek elhelyezésére is alkalmas módon építették újjá, északkeleti sarkát egy kör alaprajzú ágyútoronnyal is megerősítve. Napjainkra tehát e 16. századi építmény jelentős romjai maradtak fenn. A torony keleti fala és északi falának keleti fele csaknem eredeti magasságig megmaradt, a falakban megőrződtek az egykori földemek gerendafészkei, illetve több eredeti lőrés is. Mindezek elégségesek voltak ahhoz, hogy a torony a közelmúltban újjáépüljön.

A rekonstrukció során a torony nyugati fala teljes egészében új falazattal épült fel, az első emeleten visszaépítettek egy, írott forrásokból, illetve a régészeti feltárás során előkerült konzoltöredék alapján ismert és lokalizálható árnyékszékkel együtt. A déli oldalon csak az

alsó szint kisebb falszakaszai maradtak fenn a bejárati nyílással együtt. A rekonstrukciót itt az írott források és a régészeti feltárás mellett 19. század végi ábrázolások is segítették, de a fal 90 %-a itt is teljesen új. Hasonlóképpen teljesen új falazat alkotja a torony északi falának nyugati felét. A többi fal csaknem teljes eredeti magasságáig állt, azokon csupán a falkoronára került némi magasztás. Az egyes szintek a fennmaradt eredeti gerendafészeknek megfelelően lettek kialakítva.

Földszint

A két földszinti helyiség járósíntje és mennyezete hiteles. A helyiségekben ablak nem volt. Az udvar felől nyugati egységbe nyíló, szegmensíves záradéku bejárati ajtó a kutatás során előkerült, átboltozásának vállaival együtt. A két helyiség közötti osztófalnak csak igen csekély részletei maradtak fenn, a fal szinte teljes egészében újonnan épült. A keleti helyiség északi, déli és keleti falai álltak, a déli fal keleti végében található, félköríves záradéku fülkével együtt. Az északkeleti sarokban nyíló, a kerek ágyútoronyba vezető, szegmensíves záradéku ajtónak – bár kávéi erősen roncsoltak voltak - csak áthidaló íve hiányzott, de az ív indítása ismert volt, sőt, az áthidaló ív téglá építőanyaga is igazolható volt. A nyílás tehát teljes hitelességgel lett helyreállítva.

1. emelet

A két 1. emeleti helyiség járósíntje és mennyezete hiteles. Az egyenes záradéku, tölcséres lőrések részben eredetiek. Ugyancsak eredeti az északkeleti sarokban található, a kerek ágyútoronyba vezető, szegmensíves záradéku ajtó. A keleti helyiség déli, szegmensíves záradéku ablaknyílása ábrázolások és archív fényképek alapján lett helyreállítva. A déli oldal bejáratának és a kályha helyének, továbbá a nyugati oldalon található árnyékszéknek a rekonstrukciója korabeli leíráson alapul. A szinten a teljes déli és nyugati fal, valamint az északi fal nyugati fele új.

2. emelet

A járószint és a mennyezet hiteles. A lőrészek részben eredetiek. A teljes déli és nyugati fal, valamint az északi fal nyugati fele új.

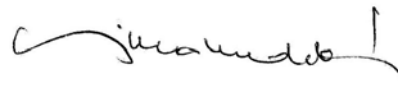
3. emelet

A járószint hiteles. A lőrészek részben eredetiek. A teljes déli és nyugati fal, valamint az északi fal nyugati fele új.

A toronyban kiállítóterek, illetve kilátó lett kialakítva.

Az értékleltár fotóit az állapotrögzítő fotódokumentáció tartalmazza.

Budapest, 2016. november 1.

SIMON ZOLTÁN

Műemléki érték dokumentálása

szakértői nyilvántartási szám: 21-0175

Régészeti szakértői

nyilvántartási szám: 8QMXD4